

Motion till riksdagen 2013/14:A339

av **Lena Sommestad m.fl. (S)**

Arbetstider och kvinnors hälsa

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inom ramen för en ökad satsning på forskning om kvinnor och arbetsmiljö utreda sambandet mellan arbetstider och kvinnors hälsa.

Motivering

Arbetstidsfrågan är i högsta grad en kvinnofråga. Medan de flesta män har heltidsarbete, sammanhållna arbetsdagar och fast anställning, så arbetar en tredjedel av de förvärvsarbetande kvinnorna i Sverige deltid och har oftare än män visstidsanställningar och scheman med delade turer. Samtidigt har kravet på att arbeta obetald övertid under senare år satt ökad press på kvinnor i många tjänstemannayrken. Enligt TCO var det i början på 2000-talet åtta procent bland kvinnorna som regelbundet arbetade övertid. 2009 var motsvarande siffra 16 procent.

Problemet med kvinnors arbetsrelaterade ohälsa har under senare år fått stor uppmärksamhet. Sedan 1980-talet har kvinnor haft högre sjukfrånvaro än män och skillnaderna fortsätter att öka. Fler kvinnor än män tvingas lämna sina jobb i förtid på grund av ohälsa, trots att kvinnor i genomsnitt arbetar färre timmar än män. Fler kvinnor än män uppger också att arbetsbelastningen har ökat. Belastningsskador är den främsta orsaken till sjukfrånvaron men på andra plats kommer sociala och organisatoriska faktorer. En viktig organisatorisk faktor är arbetstidens längd och förläggning.

Ända sedan början av 1970-talet har socialdemokratiska kvinnor drivit krav på en kortare arbetsdag, sex timmar för alla, med målet att skapa en jämnare och mer rättvis fördelning av förvärvsarbete och hemarbete mellan kvinnor och män. Ett viktigt mål med förkortad arbetstid har också varit förbättrad hälsa. Någon generell arbetstidsförkortning har dock inte genomförts. Västlandsökningen under de senaste decennierna har istället tagits ut i form

Fel! Okänt namn på

av ökad gemensam konsumtion (som sjukvård, barnomsorg och äldreomsorg) och från 1990-talet i ökad utsträckning i form av ökad privat konsumtion. Den senaste generella arbetstidsförkortningen genomfördes för drygt 40 år sedan (1971).

Sedan 1990-talet har frågan om kortare arbetsdag skjutits i bakgrunden i den politiska debatten, i takt med att arbetstagarnas ställning generellt har försvagats och andra problem har vuxit i betydelse, som visstidsanställningar, skiftarbete, delade turer, ofrivillig deltid och ofrivillig övertid. Några fackförbund har lyckats korta arbetstiden genom avtal, men för de flesta kvinnor har 40-timmarsveckan som normalarbetstid bestått. Kvinnors alternativ till betald arbetstidsförkortning har förblivit kortad arbetstid utan ersättning, dvs. deltid.

Frågan om hur arbetstiden påverkar jämställdhet och hälsa var föremål för en särskild utredning i början på 2000-talet (Kommittén för nya arbetstids- och semesterregler, 2002:59 Tid – för arbete och ledighet). I en delrapport analyserades arbetstider i relation till både jämställdhet och hälsa (SOU 2002:49, Arbetstiden – livets gränser. En skrift om jämställdhets- och hälsoaspekter på arbetstidsförkortning). Sedan denna utredning gjordes har dock mycket hänt när det gäller arbetstiderna på svensk arbetsmarknad. Förvärvsarbetande kvinnors villkor i relation till mäns har därtill ytterligare försämrats. Det är därför angeläget att sambandet mellan arbetstider och kvinnors hälsa ånyo utreds som en del av en kraftfull satsning på forskning om kvinnor och arbetsmiljö. Detta behövs inte minst som underlag för fortsatta överväganden om framtidens arbetstidslagstiftning. Fler arbetade timmar krävs i framtidens svenska ekonomi, men denna ökning av antalet arbetade timmar måste genomföras på ett sätt som främjar jämställdhet i arbetslivet och säkerställer goda livsvillkor och goda arbetsvillkor för hela befolkningen.

Stockholm den 1 oktober 2013

Lena Sommestad (S)

Carina Adolfsson Elgestam (S)

Carina Ohlsson (S)

Hillevi Larsson (S)

Kerstin Haglö (S)

Monica Green (S)

Åsa Lindestam (S)

Carina Hägg (S)

Eva-Lena Jansson (S)

Kerstin Engle (S)

Marie Nordén (S)

Sara Karlsson (S)